

Succes voor Europese handel

De twaalf landen van de Europese Gemeenschap en de zeven in de Europese Vrijhandels Associatie zijn het eens geworden over een Europese Economische Ruimte per 1993. Daarnaast heeft een aantal EVA-landen aangegeven te streven naar een volledig lidmaatschap van de EG, Zweden en Oostenrijk waren al in gesprek, en zelfs Zwitserland ziet het huidige akkoord als opstap naar een lidmaatschap.

Door het akkoord ontstaat een handelsblok met een totale populatie van bijna 380 miljoen mensen hetgeen een gigantische afzetmarkt betekent. Het akkoord omvat onder meer het vrije verkeer van goederen, diensten en kapitaal, maar ook individuen moeten vrij zijn daar te wonen en te werken waar ze willen. Op het juridische vlak, bij voorbeeld op het gebied van ondernemingsrecht en bescherming van de consument, zullen daarnaast de spelregels aangepast worden, waarbij de EG-regels als uitgangspunt gelden. Voor de politiek gevoelige landbouwsector kunnen in eerste instantie de verschillende systemen blijven bestaan. Het afsluiten van het akkoord kan, na enkele minder gelukkige acties, als een succes worden gezien voor het Nederlandse voorzitterschap van de EG.

Japan

De economische vertraging tekent zich in Japan steeds duidelijker af. Het cijfer voor de industriële productie is in augustus benedenwaarts bijgesteld van een eerder geïndiceerd -2,1% tot -2,5%. De bouw staat onder druk, de machinebouw-orders dalen al enkele maanden en de warenhuisen in Tokio verkochten in september maar 0,1% meer dan een jaar geleden. De gevolgen van de economische vertraging worden nu ook steeds duidelijker zichtbaar voor de Japanse bedrijven. Inmiddels gaan verschillende grote maatschappijen over tot het terugbrengen van hun investeringsplannen. Al

eerder meldten automobiefabrikanten zoals Toyota dat de investeringsplannen fors worden teruggeschroefd. Deze keer was het de beurt aan Sony dat de investeringen volgend jaar met 30% terugbrengt. Een daling die overigens volgt op stijgingen met 21% en 17% in de voorgaande jaren. Het in het verleden gerealiseerde zeer hoge investeringsniveau heeft bijgedragen tot een vergroting van de productiecapaciteit. Omdat de vraag stagneert daalt de bezettingsgraad bij het bedrijfsleven. Gevolg is dat de winsten bij het Japanse bedrijfsleven onder druk staan, waarbij voor 100 grootste productiebedrijven dit jaar een gemiddelde daling met 8,8% wordt voorzien. Alleen de export blijft zich krachtig ontwikkelen. In de eerste negen maanden van dit jaar nam het handelsoverschot toe tot \$ 54,5 miljard, al meer dan over geheel 1990.

**F van Lanschot
Bankiers nv**

SINDS 1737

Het snel stijgende handelsbalansoverschot verhoogt de internationale druk voor een appreciatie van de yen. De binnenlandse ontwikkelingen vragen echter om een verlaging van de rente. Algemeen wordt verwacht dat het disconto na de eerdere verlaging in juli jl. op korte termijn verder zal worden verlaagd vanuit het huidige niveau van 5,5%. De verdere daling van de groei van de geldhoeveelheid via 2,7% in augustus tot 2,2% in september draagt bij tot de mogelijkheid om het disconto te verlagen.

Verenigde Staten

De cijfers over de Amerikaanse economie wijzen nog niet op een duidelijke keer ten goede. De daling van de orders voor duurzame goederen met 3,2% in september en de neerwaartse bijstelling van het augustuscijfer tot -4,1% waren tekenen aan de wand. Ook indien geen rekening wordt gehouden met defensieorders (-48,9%) en orders voor transportgoederen (-13,9%) resteert slechts een marginaal positief cijfer. Het handelsbalanstekort van \$ 6,8 miljard in september, dat vooral te wijten was aan een dalende export, werd ook als teleurstelling ervaren,

en ook de stijging van de industriële productie met 0,1% in september bleef achter bij de verwachtingen. Vooral het ontbreken van vertrouwen bij de consument baart zorgen. Hoewel de lonen in reële termen weer stijgen blijken de consumenten hun extra inkomsten te sparen en te gebruiken voor het aflossen van schulden in plaats van te consumeren. De Amerikaanse overheid houdt het erop dat de economie in het derde kwartaal weer is gegroeid. Toch is ook de overheid niet content. Nu de eerdere renteverlagingen nauwelijks effect lijken te hebben, overweegt men (in het licht van de komende presidentsverkiezingen) de economie te gaan stimuleren door belastingverlagingen, een beleidsvoornemen dat op de financiële markten de nodige zorg opwekte. Voor volgend jaar wordt immers toch al gerekend op een overheidstekort van \$ 350 miljard. Het tijdpad van Gramm Rudman dat jaren geleden werd uitgezet om het toen reeds te hoog geachte begrotingstekort via een automatisme af te bouwen is geheel in de vergetelheid geraakt. Integendeel, het Amerikaanse begrotingstekort stijgt ononderbroken verder.

Duitsland

De vooraanstaande economische instituten in Duitsland waarschuwen in hun najaarsverslag voor de eventuele gevolgen van een te hoge loonstijging en van een verkleining van het overheidstekort. Een oplopende inflatie en een scherpe economische terugslag liggen op de loer. Geconstateerd werd dat weliswaar de terugval in de economische activiteit in de oostelijke staten niet doorzet, maar dat men nog lang niet uit de problemen is. Zo zal de werkloosheid nog oplopen naar 1,5 miljoen. Ook volgend jaar vergt de steun aan de oostelijke staten nog aanzienlijke bedragen, hetgeen een niet te verwaarlozen welvaartscorrectie voor de westelijke staten betekent. Al met al verwachten de economische instituten een groei van 2% voor 1992 voor geheel Duitsland, met nog duidelijke risico's naar de benedenkant.